30/12/2018

Αγρυπνίες στην ιστορική Μονή Φιλοσόφου Γορτυνίας

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως

Για τις μεγάλες εορτές του Μεγάλου Βασιλείου και των Θεοφανείων θα τελεσθούν αγρυπνίες στην ιερά μονή Φιλοσόφου Γορτυνίας τις παραμονές 31 Δεκεμβρίου και 5 Ιανουαρίου αντίστοιχα από τις 21.30 το βράδυ έως τις 00.30 μετά τα μεσάνυκτα.

Όσον αφορά στην ιστορία του μοναστηριού: Η Μονή Φιλοσόφου βρίσκεται στην χαράδρα του ποταμού Λούσιου, νότια της Δημητσάνας, στο Νομό Αρκαδίας.

Είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου και γιορτάζει στην απόδοση της εορτής, στις 23 Αυγούστου. Είναι χτισμένη στη δυτική πλευρά του φαραγγιού του Λούσιου, 11 χλμ. νοτιοδυτικά της Δημητσάνας και περίπου 86 χλμ. από την Τρίπολη. Η Μονή αποτελείται από δύο μοναστηριακά συγκροτήματα, ένα παλαιό και ένα νέο, τα οποία βρίσκονται σε μικρή απόσταση μεταξύ τους.

Η παλαιά Μονή Φιλοσόφου είναι η πιο ιστορική και παλαιά μονή της Αρκαδίας και από τα παλαιότερα βυζαντινά μνημεία της Ελλάδας. Ιδρύθηκε το 963 από τον Ιωάννη Λαμπαρδόπουλο από τη Δημητσάνα, τον επονομαζόμενο «φιλόσοφο», ο οποίος ήταν γραμματέας («Πρωτοκρίτης») του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά.

Από το προσωνύμιό του πήρε και η Μονή το όνομά της. Είχε χαρακτηριστεί σταυροπηγιακή. Ήταν χτισμένη στο εσωτερικό μιας σπηλιάς, πάνω από μια απόκρημνη χαράδρα και σήμερα διατηρείται μόνο ένα μικρό εκκλησάκι Βυζαντινής τεχνοτροπίας του 10ου αιώνα με τις αξιόλογες τοιχογραφίες του. Είναι ναός εγγεγραμμένος τετράστηλος σταυροειδής με οκτάπλευρο τρούλο. Από την υπόλοιπη μονή σώζονται μόνο ερείπια κελλιών και άλλων κτισμάτων, καθώς και μια στέρνα.

Η παλαιά μονή είναι γνωστή και ως «Κρυφό Σχολειό», γιατί κατά την παράδοση λειτουργούσε εκεί στα χρόνια της Τουρκοκρατίας σχολείο που αργότερα εξελίχθηκε σε σπουδαία ιερατική σχολή που λειτούργησε στη Νέα Μονή. Στη Σχολή αυτή φοίτησε πλήθος δασκάλων, ιερέων, μοναχών, ανωτέρων κληρικών, καθώς και ηγετικές μορφές της Εκκλησίας. Από αυτήν αναδείχτηκαν τέσσερις πατριάρχες Ιεροσολύμων, δύο Οικουμενικοί Πατριάρχες και πολλοί ανώτατοι εκκλησιαστικοί άνδρες (Γρηγόριος ο Ε΄, Παλαιών Πατρών Γερμανός).

Η νέα Μονή Φιλοσόφου ιδρύθηκε μετά τα μέσα του 17ου αιώνα (λειτουργούσε ήδη το 1691). Βρίσκεται σε απόσταση τετρακοσίων περίπου μέτρων από την παλαιά Μονή, σε ομαλότερη θέση. Το καθολικό της κτίστηκε το 1661, και κατόπιν κτίσθηκαν και αρκετά κελλιά, χωρίς όμως να εγκαταλειφθεί η παλαιά μονή. Το τέμπλο του καθολικού είναι ξυλόγλυπτο με εξαιρετική διακόσμηση και φέρει εικόνες κρητικής τεχνοτροπίας που αποδίδονται στο ζωγράφο Βίκτωρα (1663). Ο ναός αγιογραφήθηκε το 1693 με δαπάνη του «Μαυραηδή-πασά Φαρμάκη» από τη Στεμνίτσα, ο οποίος είχε εξισλαμισθεί, αλλά επανήλθε στο Χριστιανισμό επί Ενετοκρατίας. Απεικόνιση του χορηγού υπάρχει στη δυτική πλευρά του ναού (υπό τη μορφή τυπικού Ανατολίτη με βλοσυρό ύφος, πολυτελές ένδυμα και κομπολόι) δίπλα στην αγία Ελένη.
Μεταξύ των ετών 1834-1836 η Μονή διαλύθηκε με απόφαση της Βαυαρικής Αντιβασιλείας, με τη δικαιολογία ότι είχε κάτω από έξι μοναχούς. Η περιουσία της δημεύθηκε και πωλήθηκε σε ιδιώτες. Μετά τη διάλυση, η Μονή ερήμωσε και σταδιακά κατέρρευσε. Σήμερα λειτουργεί ως ανδρική Μονή, μετόχι (με βασιλικό διάταγμα, από τις 14 Απριλίου 1922) της γειτονικής Μονής Τιμίου Προδρόμου Στεμνίτσας. Το 1955 χαρακτηρίστηκε διατηρητέο μνημείο και από το 1992 άρχισε να ανακαινίζεται ριζικά με την επίβλεψη του Υπουργείου Πολιτισμού.